

2004 M. ANGLŲ KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ KOKYBINĖ ANALIZĖ

N. Burneikaitė, R. Juknevičienė, J. Valančiūnaitė

Analizės tikslai ir uždaviniai

2004 m. valstybinio anglų kalbos egzamino rezultatų kokybine analize siekiama:

- įvardyti, kokie mokinių gebėjimai buvo tikrinami,
- nurodyti, kokiomis užduotimis buvo tikrinami įvardyti mokinių gebėjimai,
- nustatyti ir komentuoti egzaminą laikusių mokinių pasiekimų stipriąsias ir silpnąsias puses,
- teikti rekomendacijas mokiniams, mokytojams, testų bei egzamino programos rengėjams.

Medžiaga ir šaltiniai

Kokybinei analizei naudota 400 kandidatų darbų bei šių darbų pagrindu atlikta statistinė egzamino rezultatų analizė (toliau tekste – statistinė analizė). Atliekant analizę taip pat remtasi kitais šaltiniais. Literatūros sąrašas pateikiamas leidinio gale.

Analizės struktūra

Kokybinė analizė suskirstyta į tokias dalis:

1. Klausymo gebėjimų testo rezultatų analizė;
2. Skaitymo gebėjimų testo rezultatų analizė;
3. Kalbos vartojimo gebėjimų testo rezultatų analizė;
4. Rašymo gebėjimų testo rezultatų analizė;
5. Išvados ir rekomendacijos mokiniams, mokytojams, testų ir programos rengėjams.

1. Klausymo gebėjimų testo rezultatų analizė

Klausymo testo specifikacija

Klausymo gebėjimų tikrinimo užduotys atitinka Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose numatytus **išplėstinio** kurso sakinio teksto supratimo pasiekimų reikalavimus, kurie orientuojami į Europos Tarybos nustatytą kalbos mokėjimo lygį „Aukštuma“ (*Vantage*) (B2). Klausymo testas pateikiamas statistinėje analizėje (p. 5).

Testo formatas

Klausymo testas susideda iš trijų dalių.

Kiekvieną dalį sudaro įrašytas tekstas ir sakinio teksto supratimo užduotis.

Tekstų ilgis/trukmė

Klausymo testo trukmė yra 25 minutės. Visi trys tekstai klausomi po du kartus.

Punktų skaičius. Taškų skaičius

Klausymo teste yra 25 punktai: pirmojoje dalyje – 5, antrojoje dalyje – 9, trečiojoje dalyje – 11 punktų. Kiekvieno punktas vertinamas 1 tašku, maksimalus surenkamų taškų skaičius – 25.

Tekstų tipai ir žanrai

- 1 tekstas -informacinis/aiškinamasis tekstas su samprotavimo elementais, pažintinė radijo laida, pokalbis.
- 2 tekstas - mišraus tipo tekstas, pažintinė radijo laida, interviu.
- 3 tekstas - informacinis/aiškinamasis tekstas su samprotavimo elementais, pažintinė radijo laida, interviu.

Tekstų pobūdis

Tekstai arba tekstų ištraukos yra autentiški, kalba bendrinė, tempas normalus/vidutinis.

Tikrinami gebėjimai

Suprasti esminę sakinio teksto informaciją, pagrindines mintis (1 ir 2 užduotis).

Suprasti detales (2 ir 3 užduotis).

Atrinkti reikiamą informaciją (2 ir 3 užduotis).

Analizuoti ir vertinti informaciją (2 ir 3 užduotis).

Tekstų temos

Klausymo testo tekstai savo turiniu atitinka šias egzamino programoje numatytas temas:

- Dienos įvykiai (radijo ir televizijos laidos, dabarties aktualijos);
- Kelionės (transportas, aptarnavimas, įvairiapusė informacija apie kraštą);
- Visuomenė ir valstybė (kalbos šalies visuomeninio gyvenimo bruožai, socialinės problemos).

Užduočių tipai

Rasti ir pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (1 užduotis).

Užrašyti faktinę informaciją (įrašyti į sakinius) (2 užduotis).

Parinkti reikiamą atsakymą/teiginį (2 užduotis).

Įrašyti į sakinius praleistus žodžius, frazes (3 užduotis).

Vertinimas

Užduotyse, kuriose reikia užrašyti girdimą informaciją, rašyba nevertinama ir už rašybos klaidas taškai neatimami.

Klausymo gebėjimų tikrinimo testo rezultatai. Statistinės analizės interpretacija

Pirmoji klausymo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus pirmosios klausymo užduoties sunkumas yra 44,65. Užduotis tikrino gebėjimus suprasti klausomo teksto esminę faktinę informaciją, pagrindines mintis.

Mokiniai turėjo nustatyti, ar pateikti teiginiai atitinka teksto informaciją (ar jie yra teisingi), ar jie neatitinka teksto informacijos (ar jie yra klaidingi). Teiginiai išdėstyti tokia pačia tvarka kaip ir informacija tekste, dėl ko lengviau atlikti užduotį.

Teisingai atlikta užduotis rodo, kad mokiniai suprato perskaitytų teiginių prasmę ir teisingai susiejo ją su girdima informacija. 3 punkto neigiama skiriamoji geba rodo, kad šis punktas buvo sunkiau įveikiamas stipresniesiems mokiniams, o silpnesnieji galėjo ją teisingai atlikti dėl to, kad užduotis yra uždarojo tipo.

Atliekant tokio tipo užduotį rekomenduojama taikyti tokias strategijas:

- gerai įsiskaityti į užduoties klausimus/teiginius ir pasinaudoti jais numatant teksto turinį,
- pasibraukti esminius žodžius,
- prisiminti, kad klausomame tekste informacija pateikiama nebūtinai tais pačiais žodžiais, kaip teiginiuose, todėl stengtis suvokti prasmę ir sieti teiginius pagal prasmę, o ne pagal pavienius žodžius.

Antroji klausymo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus antrosios klausymo užduoties sunkumas 46,08. Užduotis tikrino gebėjimą suprasti detales, atrinkti, analizuoti ir vertinti faktinę informaciją bei abstrakčias mintis (kalbėtojo požiūrį, nuostatą).

Mokiniai turėjo užrašyti sakinę informaciją (detales) (1-4 punktai) ir parinkti teisingą teiginį iš trijų pasirinktųjų (5-9 punktai). Teiginiai išdėstyti tokia pačia tvarka kaip ir informacija tekste, o tai palengvina užduoties atlikimą.

Vertinant atvirusius atsakymus, kuriuose reikia informaciją užrašyti, rašybos klaidos nevertinamos. Pastebėta (klaidinguose atsakymuose) klaidinga skaičių rašymo tentencija: dauguma mokinių, klaidingai atsakę į 3 punktą ir parašę „2.5 million“ (vietoje teisingo atsakymo „1 million“), vartojo klaidingą trupmenos žymėjimą ir vietoje taško padėjo kablelį („2,5 million“), nepaisant to, kad tekste sakoma „two *point* five million“.

Teisingai atlikta užduotis rodo, kad mokiniai suprato sakinio teksto detalią faktinę informaciją (1-4), teisingai atrinko, analizavo ir įvertino faktinę informaciją (5-7 punktai), suvokė kalbėtojo požiūrį, nuostatą (8-9 punktai). 6 punkto neigiama skiriamoji geba rodo, kad šis punktas buvo sunkiau įveikiamas stipresniesiems mokiniams, o silpnesnieji galėjo ją teisingai atlikti dėl to, kad užduotis yra uždarojo tipo.

Atliekant tokio tipo užduotį rekomenduojama taikyti tokias strategijas:

- perskaičius teiginius, nustatyti, ar jie tikrina faktinę informaciją ar abstrakčią informaciją (kalbėtojo požiūrį, nuostata),
- skaitant atsakymų pasirinktis, pasibraukti esminius žodžius,
- klausantis pirmąjį kartą, pažymėti teisingą atsakymą, kuris atrodo teisingas,
- klausantis antrąjį kartą, įsitinkinti, ar visas teiginys (visa jame esanti informacija) atitinka klausomo teksto turinį,
- visose trijose atsakymų pasirinktyse paprastai būna tokių žodžių, kurie skamba tekste, tačiau nereikėtų apsiriboti atskirų žodžių atpažinimu, o klausytis, kokia mintis išreiškiama.

Trečioji klausymo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus trečiosios klausymo užduoties sunkumas 24,93. Užduotis tikrino gebėjimus suprasti specifinę informaciją, detales, atrinkti ir analizuoti reikiamą informaciją.

Mokiniai turėjo pabaigti sakinius arba užpildyti tarpus sakiniuose pagal prasmę. Daugumoje punktų reikėjo taikyti sakinę informaciją komunikaciniame kontekste užrašant ją tokia leksine-gramatine forma, kokia ji perteikiama sakininiame tekste (1, 3, 5, 6, 8, 9 punktai), kituose punktuose reikėjo taikyti sakinę informaciją komunikaciniame kontekste (2, 4, 7, 10, 11) ir todėl keisti girdimą leksinę-gramatinę formą.

Sunkumų mokiniams sukėlė ne tik tie punktai, kuriuose reikėjo keisti leksinę-gramatinę formą (pvz., *poverty*→*poor*, *successful*→*successfully*, *more modern*→*less modern*), bet ir tie punktai, kuriuose reikėjo išgirsti tam tikrus žodžius ir įrašyti juos į tokį patį (kon)tekstą, koks girdimas įrašė, pvz.: 3-ame punkte *responsible to the Secretary of State for Education*, 5-ame punkte *ratio of 1 to 16*. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokiniai ne tik netaiko klausymo strategijų, reikalingų atliekant tokią užduotį, bet ir mokinių leksinė kompetencija neatitinka tokio lygio užduoties reikalavimų.

Teisingai atlikta užduotis rodo, kad mokiniai detaliam suprato specifinę informaciją, ją tinkamai analizavo ir taikė komunikaciniame kontekste.

Rengiantis tokio tipo užduotims patartina daug konspektuoti (*note-taking*), užsirašinėti kuo daugiau specifinės informacijos. Atliekant tokio tipo užduotį rekomenduojama taikyti tokias strategijas:

- gerai įsiskaičiuoti į teiginį ir suvokti jo prasmę,
- iš sakinio konteksto numatyti, kokią kalbos dalį reikės įrašyti paliktuose tarpuose,
- klausantis pirmąjį kartą, užrašyti informaciją, kuri atrodo tinkama pagal prasmę ir kontekstą,
- klausantis antrąjį kartą, patikslinti, ar įrašyto žodžio forma tinka pagal gramatinį sakinio kontekstą.

2. Skaitymo gebėjimų testo rezultatų analizė

Skaitymo testo specifikacija

Skaitymo gebėjimų tikrinimo užduotys atitinka Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose numatytus **išplėstinio** kurso rašytinio teksto supratimo pasiekimų reikalavimus, kurie orientuojami į Europos Tarybos kalbos mokėjimo lygį „Aukštuma“ (*Vantage*) (B2). Skaitymo testas pateikiamas statistinėje analizėje (p. 10).

Testo formatas

Skaitymo testas susideda iš keturių dalių.

Kiekvieną dalį sudaro rašytinis tekstas ir teksto supratimo užduotis.

Tekstų ilgis

Visų skaitymo tekstų (be užduočių) ilgis/apimtis yra 1893 žodžių.

Punktų skaičius. Taškų skaičius

Skaitymo teste yra iš viso 25 punktai. Kiekvienas klausimas įvertintas 1 tašku. Maksimalus surenkamų taškų skaičius – 25.

Tekstų tipai, žanrai, pobūdis

Mišraus tipo tekstas. Publicistinis tekstas: straipsnis (1 užduotis).

Mišraus tipo tekstas. Publicistinis tekstas: interviu (2 užduotis).

Mišraus tipo tekstas. Publicistinis tekstas: straipsnis (3 užduotis).

Informacinis tekstas. Anotacija (4 užduotis).

Tekstai arba tekstų ištraukos yra autentiški.

Užduočių tipai

Išrinkti teisingą teiginį iš keleto pateiktų (1 užduotis).

Sieti tekstą su teiginiu (2 užduotis, 1 dalis).

Įrašyti į tekstą (sakinį) praleistus žodžius (2 užduotis, 2 dalis).

Rasti teksto turinį (ne)atitinkančius teiginius (3 užduotis).

Išdėstyti pastraipas reikiama tvarka (4 užduotis).

Tikrinami gebėjimai

Suprasti esminę informaciją (1 ir 2 užduotis).

Suprasti pagrindines mintis bei pagrindinius argumentus (1 užduotis).

Suvokti išreikštą požiūrį (1 ir 3 užduotis).

Suprasti detales (2 ir 3 užduotis).

Suprasti pagrindines mintis (3 užduotis).

Suvokti bei nustatyti loginius bei prasminius ryšius (4 užduotis).

Suvokti teksto loginę struktūrą (4 užduotis).

Suvokti minties plėtojimo eigą (4 užduotis).

Laikas

Skaitymo testui atlikti skiriamos 55 minutės.

Tekstų temos

Skaitymo testo tekstai savo turiniu apima šias programoje numatytas temas:

- Žmogus ir aplinka (gyvenimo būdas, sveika gyvensena);
- Visuomenė ir valstybė (šalių politinio ir visuomeninio gyvenimo bruožai, socialinės problemos);
- Kultūra, menas (menas, muzika, laisvalaikis).

Skaitymo gebėjimų tikrinimo testo rezultatai. Statistinės analizės interpretacija

Pirmoji skaitymo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus pirmosios skaitymo užduoties sunkumas 47,90. Ši užduotis tikrino mokinių gebėjimą suprasti esminę informaciją, pagrindines mintis, pagrindinius argumentus bei suvokti autoriaus požiūrį.

Mokiniai turėjo pabaigti teiginius, pasirinkdami vieną teisingą atsakymą iš trijų pasirinkčių. Atlikdami šią užduotį mokiniai galėjo taikyti vieną iš dviejų strategijų: (1) pirmiausia perskaityti teiginius, susipažinti su sakiniais, kuriuos reikia pabaigti, o tada skaityti tekstą, ieškant atitinkamų teiginių tekste, arba (2) pirmiausia perskaityti visą tekstą atidžiai, skaityti užduoties teiginius/sakinius ir sieti juos su teksto mintimis. Teiginiai/sakiniai pateikiami prieš tekstą, ir tai netiesiogiai suponuoja pirmąją strategiją, tačiau antroji strategija gali būti lygiai taip pat veiksminga, jei mokiniai yra įgudę ją taikyti.

Antroji skaitymo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus antrosios užduoties sunkumas buvo 30,83. Ši užduotis tikrino mokinių gebėjimą suprasti esminę informaciją bei detales.

Mokiniai turėjo surasti tekste specifinę informaciją ir susieti ją su teiginiais, pateiktais prieš tekstą (1-5 punktai) arba įrašyti ją į tarpus sakiniuose (6-10 punktai); kai kur reikėjo pakeisti įrašomo žodžio formą pagal sakinio prasmę, pvz., 8 punkte *benefactors* → *benefactor*). Tam reikia mokėti taikyti atrankinio (selektyviojo) skaitymo strategijas, t.y. surasti tas vietas tekste, kurios pagal prasmę atitinka užduotyje pateiktus teiginius, ieškoti reikalingos informacijos, atmesti nereikalingą informaciją, skaityti tam tikras teksto dalis labai atidžiai. Galima teigti, kad teisingai šią užduotį atlikę mokiniai turi gerus atrankinio (selektyviojo) skaitymo gebėjimus. 5 punkto neigiama skiriama geba rodo, kad šis punktas buvo sunkiau įveikiamas stipresniesiems mokiniams, o silpnesnieji galėjo ją teisingai atlikti, atspėdami teisingą atsakymą.

Atvirojo tipo punktai (6-10) reikalavo ypač atidžiai išsiskaityti į užduoties kamieninius teiginius ir gerai suvokti jų prasmę. Suvokti sakinio prasmę sunkiau, jeigu skaitantysis neturi tinkamos leksinės ir gramatinės kompetencijos, nes minimaliame sakinio kontekste nėra pakankamai užuominų, padedančių suprasti žodžio reikšmę iš konteksto. Kita vertus, kai kuriuos punktus galima atlikti vien aukštos žodyno kompetencijos dėka ir naudojantis pakankama gramatine sakinio konteksto informacija, pvz., 10 punkte *A campaign which takes place every year is called an _____ campaign*. Nežymimasis artikelis *an* prieš tarpą nurodo, kad reikės įrašyti balse prasidedantį žodį. Atliekant tokio tipo užduotis būtina gerai suvokti kamieninius užduoties teiginius ir tinkamai pasinaudoti juose esančia gramatine informacija.

Trečioji skaitymo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus trečiosios užduoties sunkumas buvo 50,60. Ši užduotis tikrino mokinių gebėjimą suprasti pagrindines mintis ir detales, suvokti išreikštą požiūrį.

Mokiniai turėjo nustatyti, ar pateikti teiginiai atitinka teksto informaciją (ar jie yra teisingi), ar jie neatitinka teksto informacijos (ar jie yra klaidingi), ar teiginiai tekste visiškai nėra minimi (apie teiginius nėra parašyta). Teiginiai pateikiami prieš tekstą, jie išdėstyti ta pačia tvarka, kaip ir juos atitinkanti informacija tekste.

Rengiantis tokio tipo užduočiai patartina taikyti tokią strategiją: pirmiausia perskaityti tekstą greitai ir susidaryti bendrą išpūdį, o po to skaityti tekstą atidžiai ir nustatyti, ar teiginiai atitinka ar neatitinka teksto turinį ar jų tekste visai nėra.

Ketvirtoji skaitymo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus ketvirtosios užduoties sunkumas 45,15. Ši užduotis tikrino mokinių gebėjimą suvokti bei nustatyti loginius bei prasminius ryšius, suvokti teksto loginę struktūrą, minties plėtojimo eigą, minties rišlumą (koherenciją).

Mokiniai turėjo atkurti tekstą, iš kurio buvo „iškarpytos“ ir sumaišytos pastraipos. Atliekant šią užduotį reikia labai atidžiai skaityti tekstą ir suvokti prasmę bei teksto prasmės logiką ne tik keleto sakinių ar pastraipos, bet ir viso teksto lygmeniu. Beveik pusė mokinių pademonstravo gerai išvystytus teksto struktūros suvokimo gebėjimus.

Rengiantis tokio tipo užduočiai patartina mokytis taikyti tokias strategijas:

- pirmiausia perskaityti „iškarpytą“ tekstą ir susiformuoti bendrą teksto struktūros ir minties išpūdį,
- po to skaityti sumaišytas pastraipas ir ieškoti tos, kuri susijusi pagal prasmę ir logiką su prieš ją einančia ir po jos einančia pastraipa (lokalioji koherencija) bei su viso teksto minties plėtojimo logika (globalioji koherencija),
- atkreipti dėmesį į tas lingvistines priemones, kurios sukuria minties rišlumą/koherenciją, pavyzdžiui, žodžiai ir frazės, nurodančios referenciją: *one or the other*.

3. Kalbos vartojimo testo rezultatų analizė

Kalbos vartojimo testo specifikacija

Kalbos vartojimo gebėjimai tikrinami receptijos ir produkavimo lygmenimis. Kalbos vartojimo testas pateikiamas statistinėje analizėje (p. 16).

Testo formatas. Užduočių tipai

Kalbos vartojimo testas sudarytas iš keturių užduočių:

- įrašyti tinkamą žodį į laisvus tarpus rišliame tekste (1 užduotis);
- įrašyti tinkamą duoto žodžio gramatinę formą į laisvus tarpus rišliame tekste (2 užduotis);
- iš trijų pateiktų variantų pažymėti vieną tinkamą gramatinę formą ar žodžių junginį sakinio kontekste (3 užduotis);
- įrašyti tinkamą duoto žodžio vedinį į laisvus tarpus rišliame tekste (4 užduotis).

Punktų ir taškų skaičius

Kalbos vartojimo teste iš viso yra 50 punktų.

Pirmoji užduotis – 15 punktų.

Antroji užduotis – 10 punktų.

Trečioji užduotis – 15 punktų.

Ketvirtoji užduotis – 10 punktų.

Bendra teisingų atsakymų suma dalinama iš dviejų, todėl maksimaliai galima surinkti 25 taškus.

Vertinimas

Vertinant buvo atsižvelgiama į rašybos klaidas ir skiriama „0“ taškų už atsakymus su rašybos klaidomis.

Laikas

Visam kalbos vartojimo testui atlikti buvo numatyta 30 minučių, tačiau, kadangi visus keturis egzamino testus (klausymo, skaitymo, kalbos vartojimo ir rašymo) mokiniai gauna viename sąsiuvinyje, jiems leidžiama patiems nuspręsti, kaip skirstyti laiką atliekant skaitymo, kalbos vartojimo ir rašymo testus.

Tikrinami gebėjimai

Kalbos vartojimo testu tikrinamos vartosenos žinias ir jų taikymą produkavimo (kūrimo) lygmeniu ir receptijos (suvokimo, atpažinimo) lygmeniu.

Produktivumo (kūrimo) lygmeniu tikrinami gebėjimai:

- tinkamai parinkti ir taisyklingai vartoti įvairias kalbos dalis ir gramatines struktūras, reiškiant įvairias semantines kategorijas, pvz., egzistencijos, požymio, kokybės, kiekybės, laiko, vietos, sąlygos, nuolaidos, priešpriešos, veiksmo (semantinė kompetencija);
- taikant žodžių darybos taisykles, taisyklingai sudaryti žodžių vedinius iš daiktavardžių ir veiksmažodžių bei leksines-gramatines struktūras (leksinė kompetencija);
- siejant formą ir reikšmę taisyklingai sudaryti gramatines formas (gramatinė kompetencija);
- taikant rašybos taisykles, taisyklingai rašyti žodžius (ortografinė kompetencija).

Receptijos (suvokimo) lygmeniu tikrinami gebėjimai:

- atpažinti gramatines formas bei struktūras ir suprasti jų reikšmę (gramatinė kompetencija);
- atpažinti žodžius bei žodžių formas ir suprasti jų reikšmę (leksinė kompetencija).

Kalbos vartojimo testui atlikti gali prireikti šių rašytinio teksto suvokimo gebėjimų:

- skaityti ir suprasti esminę informaciją ir pagrindinę rašytinio teksto mintį;
- detaliai suprasti ir analizuoti rašytinį tekstą ir jo struktūrą bei junglumą;
- suprasti teksto loginius bei prasminius ryšius (pvz., laiko, erdvės, priežasties, kontrasto, analogijos, kiekio, krypties);
- suprasti minties plėtojimo eigą.

Kalbos vartojimo testui atlikti gali prireikti šių strategijų:

- atsižvelgti į teksto funkcinį stilių;
- įsigilinti į pagrindinę mintį ir nustatyti minties dėstymo logiką;
- išnagrinėjus sakinio struktūrą, spėti trūkstamo žodžio gramatines savybes (kalbos dalis);
- norint geriau suprasti kontekstą, išsiversti jį į gimtąją kalbą;
- spėjant nežinomų žodžių reikšmę, remtis atraminiais žodžiais kontekste;
- taikyti žinias apie žodžio darybą spėjant žodžių reikšmę ir/ar sudarant žodžių vedinius;
- remtis bendrąja sociolingvistine kompetencija, pvz. žiniomis apie kompiuteriją.

Naudotų tekstų tipai

Kalbos vartojimo žinios ir jų taikymas tikrinami teksto lygmeniu (1, 2 ir 4 užduotis) bei sakinio lygmeniu (3 užduotis).

Kalbos vartojimo teste naudojami tokie tekstai:

I dalis	II dalis	III dalis	IV dalis
Publicistinis aprašomasis straipsnis	Netiesiogine kalba atpasakotas interviu	Atskiri sakiniai	Mokslo populiarus žinyno straipsnis

Kalbos vartojimo tikrinimo testo rezultatai. Statistinės analizės interpretacija

Statistinė rezultatų analizė rodo, kad kalbos vartojimo testo sunkumas buvo 40,38. Toliau aptariama kalbos vartosenos gebėjimų tikrinimo rezultatai pagal atskiras užduotis.

Pirmoji kalbos vartojimo testo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus šios užduoties sunkumas buvo 33,50.

Užduotimi buvo tikrinami specifiniai gebėjimai:

- atpažinti ir nagrinėti viso teksto ir atskirų sakinių struktūrą;
- suvokiant konteksto turinį, įterpti reikiamos gramatinės kategorijos žodį;
- taisyklingai vartoti daiktavardžių determinantus: įvardžius (savybinius, rodomuosius, santykinus, nežymimuosius, skiriamuosius, bendrumo) ir artikelius;
- taisyklingai vartoti prielinksnius, jungtukus (sujungiamuosius ir prijungiamuosius);
- taisyklingai vartoti veiksmažodinę tarinio jungtį, reiškiamą veiksmažodžiu *to be*, bei kolokacijas (*take care* ir *one of*).

Statistinė analizė rodo, kad dauguma mokinių sugeba atpažinti situacijas, kuriose reikia vartoti:

- santykinį įvardį *who*, prijungiantį šalutinį pažyminio sakinį (2 punktas);
- veiksmažodinę jungtį, derintiną su sakinio veiksniu (3 punktas);
- šalutinio sakinio prijungiamąjį jungtuką *that* (6 punktas);
- žymimąjį artikelį *the* prieš specialųjį būdvardį *major* (14 punktas), nors nedaugelis žinojo kitą kur kas dažniau anglų kalboje vartojamą būdvardžio *major* reikšmę „didelis, svarbus“, kuri išreiškiama vartojant nežymimąjį artikelį.

Dauguma mokinių nesugeba atpažinti situacijų, kuriose reikia vartoti:

- abstrakčių daiktavardžių determinantus: savybinį įvardį *its* (1 punktas: ... due mainly to *its* popularity with ... immigrants) ir nežymimajį įvardį *some* (8 punktas: *some* wisdom). Vienas iš dažnesnių klaidingo atsakymo variantų abiem atvejais buvo žymimasis artikelis *the*, kurio pasirinkimas parodo, jog mokiniai nežino, kokie determinantai dažniausiai vartojami su abstrakčiais daiktavardžiais. Be to, 8 punkto klaidingi atsakymai rodo, kad mokiniai nepastebėjo ar nesuprato atraminių žodžių (nuolaidą reiškiančios įterptinės frazės *of course* ir žodžio *wisdom*);
- rodomajį įvardį *these* (4 punktas). Norint teisingai atsakyti šį punktą, reikėjo geriau išsiskaityti į visą pastraipą ir atkreipti dėmesį į atraminius žodžius kontekste (*alone* ir *another*);
- skiriamajį įvardį *other* su žymimuoju artikeliu (5 punktas: *the other* large ... cities). Nemaža mokinių dalis šiame punkte įrašė *most*, neatsižvelgdami į tai, kad vienskiemenių būdvardžių aukščiausiasis laipsnis negali būti sudaromas su prievaismiu *most*;
- prielinksnius su neskaičiuotiniais ir abstrakčiais daiktavardžiais (7 punktas: *subways* used *without* hesitation, 12 punktas: *surpassing* it *in* size). Mokinių pasirinkti atsakymai rodo, jog dauguma nesuprato ar nepastebėjo atraminių konteksto žodžių (*safe*, *hesitation* 7 punktui ir *rivalry*, *surpassing*, *achievement* 12 punktui) ir todėl nepateikė teisingo atsakymo;
- jungtuką, prijungiantį šalutinį vietos aplinkybės sakinį (10 punktas: *not where* most visitors are likely to be). Tikėtina, kad sunkumų sukėlė prieš jungtuką vartojama neigimo dalelytė *not*. Tačiau mokiniai nesugebėjo suvokti šio sudėtinio sakinio struktūros ir atsakymams pasirinko įvairių kalbos dalių (*all*, *visited*, *the*, *for*, *have*, *interesting*), bet ne jungtuką. Gebėjimų analizuoti sakinio struktūrą stoką patvirtina ir atsakymai į 11 punktą (*Toronto* celebrated ... *and/but* has only recently gained). Mokiniai neatpažino vienaarūšių tarinių vientisiniam sakiniję ir neparinko reikiamo jungtuko.

Antroji kalbos vartojimo testo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus šios užduoties sunkumas buvo 37,75.

Užduotimi buvo tikrinami specifiniai gebėjimai

- atpažinti situacijas, kuriose reikia vartoti veiksmažodžio formą, reiškiančią veikiamosios ir neveikiamosios rūšies ateities veiksmą, dabarties atliktinį (tęstinį) veiksmą, veikiamosios ir neveikiamosios rūšies praeities veiksmą, veikiamosios ir neveikiamosios rūšies esamojo laiko (kartotinį) veiksmą;
- transformuojant žodį, taikyti rašybos taisykles ir taisyklingai parašyti žodį.

Statistinė analizė rodo, kad dauguma mokinių, remdamiesi konteksto informacija, sugeba parinkti ir sudaryti veiksmažodžio formas, reiškiančias:

- praeities faktą (6 punktas: *then* *became* Product Manager);
- dabarties atliktinį (tęstinį) veiksmą (3, 4 ir 7 punktai: *he has been* in the ... business for a very long time; *Gales has been working/has worked* for Compaq for the past eighteen months; *he has been using/has used* laptops for about seven years).

Dauguma mokinių, remdamiesi duotu kontekstu, nesugeba:

- parinkti ir sudaryti veiksmažodžio formų, reiškiančių neveikiamosios rūšies: praeities faktą/veiksmą (5 punktas: *He first was employed* by Dell), dabarties veiksmą (9 ir 10 punktai: *more and more effort is put* into making laptops reliable; *France or Italy are considered* more price-sensitive) ir ateities veiksmą (2 punktas: *they all will be replaced* by portable computers). Ryški tendencija, kai mokiniai sugeba tinkamai parinkti veiksmažodžio laiką, tačiau suklysta sudarydami neveikiamosios rūšies formą;
- parinkti ir sudaryti veiksmažodžio formų, reiškiančių pasikartojantį dabarties veiksmą (8 punktas: *each time he changes* his machine), nors kontekste vartojama tokios gramatinės formos reikalaujanti laiko aplinkybė;
- suvokti skaitomo teksto prasmės, ir todėl veiksmažodžio formas pasirenka ne pagal konteksto turinį ar prasmę, o formalius kriterijus. Pavyzdžiui, 4 punkte vietoje dabarties atliktinio (tęstinio) laiko neretai vartotos praeities veiksmą reiškiančios formos, nes laikas buvo išreikštas aplinkybe *for the past eighteen months* su žodžiu *past*, išreiškiančiu nuorodą į praeitį; tame pačiame punkte su tikriniu vardažodžiu *Gales* buvo dažnai vartojama veiksmažodžio daugiskaita, nors iš konteksto aišku, jog tai asmenvardis, o ne daiktavardžio daugiskaita;
- derinti sakinio veiksnio su tarinio skaičiumi. Teisingai parinkę veiksmažodžio rūšį ir laiką, mokiniai įrašo sudarytąją formą, pamiršdami derinti ją su sakinio veiksmu (7 punktas: *he has been using/has used*; 9 punktas: *more effort is put*; 4 punktas: *Gales has worked/been working*);
- teisingai suvokti minties eigą. Įdomu pastebėti, kad nemažai mokinių klydo ir nepasirinko būsimosios laiko formos 1 punkte ir gana dažnai vartojo praeities veiksmą reiškiančias formas. Tikėtina, jog leksinės kompetencijos stoka, t.y. gebėjimą teisingai suprasti laiko aplinkybę *in ten years' time*, galima

buvo kompensuoti pasirinkus tinkamą strategiją – pirmiausia perskaityti visą tekstą ir tik po to transformuoti veiksmažodžius.

Atliekant atvirąsias užduotis (pvz., užpildant tarpus (*cloze*) arba įrašant tinkamą žodžio formą), rekomenduojama taikyti tokias strategijas:

- pirmiausia perskaityti visą tekstą bandant suvokti pagrindinę mintį ir minties eigą;
- perskaičius tekstą, išnagrinėti sakinio struktūrą, siekiant nustatyti, kokia sakinio dalis praleista;
- pasirinkus atsakymo variantą, surasti kontekste atraminių žodžių ar frazių, kurie patvirtintų, jog pasirinktasis variantas teisingas. Tai gali būti aplinkybės, tarnybinių žodeliai ar vienasrūšės sakinio dalys. Įsitikinti, kad pasirinktasis variantas logiškai dera ne tik prie ankstesniojo, bet ir prie tolesniojo konteksto;
- užpildžius visus tarpus, būtina dar sykį perskaityti visą tekstą ir patikrinti, ar įrašytas žodis gramatiškai dera su kitais žodžiais (pvz., veiksnyis ir tarinys yra to paties skaičiaus).

Trečioji kalbos vartojimo testo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus šios užduoties sunkumas buvo 48,00.

Užduotimi buvo tikrinami specifiniai gebėjimai

- atpažinti ir suprasti taisyklingą bendraties formų ir konstrukcijų su bendratimi vartoseną;
- atpažinti ir suprasti modalinių veiksmažodžių reikšmę;
- atpažinti ir suprasti taisyklingą prieveiksmio *hardly* vartoseną;
- atpažinti taisyklingą jungtukų vartoseną;
- atpažinti taisyklingą veiksmažodžių formų vartoseną sąlygos sakiniuose;
- atpažinti ir suprasti frazes ir vedinius.

Statistinė analizė rodo, kad dauguma mokinių sugeba:

- atpažinti ir suprasti atsakymo į padėką frazę *It's a pleasure* (10 punktas);
- atpažinti taisyklingą neveikiamosios rūšies bendraties vartoseną (12 punktas: to be armed);
- atpažinti ir suprasti nuolaidos šalutinio sakinio jungtuką (8 punktas: unless);
- atpažinti ir suprasti veiksmažodį, reiškiantį neprivalomą praeities veiksma (5 punktas: didn't have to);
- atpažinti taisyklingai pavartotą veiksmažodžio *have* konstrukciją su būtojo laiko dalyviu, reiškiančią kitų suteiktą paslaugą/atliktą veiksma (11 punktas: she had just had her hair cut).

Dauguma mokinių nesugeba:

- atpažinti konstrukcijos *get used to* (14 punktas) ir parinkti su šia konstrukcija vartotino gerundijaus (*being woken up*);
- atpažinti ir suprasti kolokacijos *The economic situation* (13 punktas). Šio punkto neigiama skiriamoji geba rodo, kad net stipresnieji mokiniai neatpažįsta šio žodžių junginio, o silpnesnieji mokiniai teisingą atsakymą atspėjo;
- atpažinti taisyklingos prieveiksmio *hardly* vartosenos (3 punktas: he hardly studies);
- atpažinti ir suprasti modalinio veiksmažodžio *could* vartosenos su atliktine bendratimi išreikšti priekaištui dėl neatlikto praeities veiksmo (9 punktas: you *could* have told me);
- atpažinti taisyklingos veiksmažodžio *make* vartosenos su bendratimi be dalelytės *to* (15 punktas: made me do my homework);
- prieveiksmio, vartotino su neskaičiuotiniu daiktavardžiu (1 punktas: *little response*).

Ketvirtoji kalbos vartojimo testo užduotis

Pagal statistinės analizės rezultatus šios užduoties sunkumas – 42,28.

Užduotimi buvo tikrinami specifiniai gebėjimai

- atpažinti ir nagrinėti viso teksto ir atskirų sakinių struktūrą;
- atpažinti žodžių reikšmes (žodyno apimtis/turtingumas) ir žinoti jų vedinius (žodyno gylis/kokybė);
- siejant sakinio struktūrą su turiniu, nustatyti trūkstamo žodžio gramatinę kategoriją;
- taisyklingai sudaryti reikiamos gramatinės kategorijos žodį;
- taikyti žodžių rašybos taisykles duoto žodžio vediniui sudaryti.

Statistinė analizė rodo, kad dauguma mokinių sugeba nustatyti, kokią kalbos dalį reikia sudaryti ir sugeba parinkti tos kalbos dalies darybai tinkamas priesagas. Tačiau dėl nepakankamo žodyno mokiniai nesugebėjo atpažinti ir suprasti žodžių ir sudarė netaisyklingus vedinius. Įdomu pastebėti, kad sunkiausia šioje dalyje buvo sudaryti daiktavardžio *encyclopedia* būdvardinę formą *encyclopedic* (teisingai atsakė tik 6 proc. mokinių, 4 punktas). Žodyno kompetencijos stoką patvirtina nesugebėjimas atpažinti kolokacijų *reference book* (2 punktas) ar *foreign learners* (10 punktas). Daugeliui mokinių nežinomi žodžiai yra *quotations/quotes* (9 punktas) ar *accessible* (7 punktas), nors tai yra ta leksika, su kuria mokiniams teks susidurti studijuojant aukštosiose mokyklose. Be to, akivaizdu, jog mokiniai nenaudoja vienakalbių užsieniečiams skirtų anglų kalbos žodynų, ir todėl jiems pritrūko žodynų aptarimui vartojamų žodžių.

4. Rašymo testo rezultatų analizė

Rašymo testo specifikacija

Testo formatas / Užduoties tipas

Rašymo testą sudaro dvi rašytinio teksto kūrimo užduotys (žr p. 19).

Pirmoji užduotis – parašyti žinutę, antroji – parašyti trumpą rašinį pagal pateiktą temą.

Abi rašymo gebėjimų tikrinimo užduotys atitinka Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose numatytus *išplėstinio* kurso rašytinio teksto kūrimo pasiekimų reikalavimus, kurie orientuojami į Europos Tarybos nustatytą kalbos mokėjimo lygį „Slenkstis“ (B1).

Kuriamo teksto ilgis

Bendra abiejų kuriamų tekstų apimtis: 230 – 270 žodžių (žinutė 60-80 žodžių, rašinys 170 – 190 žodžių).

Taškų skaičius

Maksimalus taškų skaičius – 25. Pirmajai užduočiai skirta 10 taškų, antrajai užduočiai – 15 taškų.

Laikas

Abiems rašymo testo užduotims atlikti buvo skirta 90 minučių.

Tikrinami gebėjimai

Rašymo testu tikrinami šie rašytinio teksto kūrimo gebėjimai:

- parinkti tinkamą teksto formą pagal pateiktą užduotį;
- logiškai ir nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį;
- parinkti kalbos raiškos priemones, atitinkančias užduoties turinį ir rašymo tikslą;
- pritaikyti kalbos stilių pagal adresatą ir situaciją;
- taisyklingai vartoti kalbos priemones.

Rašymo tikslai (intencijos) ir kuriamų tekstų tipai

Kuriant pirmosios užduoties (žinutės) tekstą reikia realizuoti informacijos teikimo ir pasiteiravimo komunikacines intencijas. Tekstas gali turėti aiškinimo ir aprašymo elementų. Kuriant antrosios užduoties (rašinio) tekstą reikia realizuoti minčių, jausmų, nuostatų raiškos komunikacinę intenciją. Tekstas gali turėti aiškinimo, samprotavimo (argumentavimo), aprašymo bei pasakojimo elementų.

Kuriamų tekstų temos

Rašymo testo temos atitinka šias programoje numatytas temas:

- jaunimo gyvenimas (asmeniniai išgyvenimai, jaunimo gyvenimo problemos, mokymasis);
- paslaugos ir aptarnavimas (medicininis aptarnavimas);
- visuomenė ir valstybė (demokratija, socialinės problemos).

Strategijos, reikalingos rašymo testo užduotims atlikti

- teisingas užduoties suvokimas;
- teisingas temos (ar pavadinimo) interpretavimas;
- teisingas pagrindinės komunikacinės intencijos suvokimas;
- tinkamas kuriamo teksto planavimas;
- idėjų generavimas, grupavimas į pagrindines mintis ir jas iliustruojančius pavyzdžius.

Vertinimo kriterijai

Rašymo testas buvo vertinamas pagal egzamino programoje numatytus bendruosius kriterijus. Jie pateikiami šioje lentelėje.

Kriterijus	Deskriptoriai	Svarba
Turinys. Užduoties atlikimas	<ul style="list-style-type: none">– Komunikacinio tikslo pasiekimas– Atitikimas temą– Minties rišlumas (koherencija)– Argumentų, detalių, pavyzdžių tinkamumas– Turinio išsamumas, apimtis	30-25 proc.
Organizavimas. Komponentinė struktūra. Forma	<ul style="list-style-type: none">– Loginis išdėstymas / seka / nuoseklumas– Teksto struktūra/ skirstymas į tinkamas dalis– Teksto dalių (su)jungimas– Teksto rišlumas (kohezija)– Apiforminimas	30-25 proc.
Kalbos vartojimas (leksinės, morfologinės ir sintaksinės formos bei struktūros)	<ul style="list-style-type: none">– Žodyno tinkamumas ir turtingumas– Registro tinkamumas– Struktūrų įvairovė ir sudėtingumas– Gramatinis taisyklingumas– Leksinių ir gramatinių formų bei struktūrų tinkamumas ir taisyklingumas	40-50 proc.

Konkrečios vertinimo skalės, naudotos mokinių atsakymams vertinti, pateikiamos statistinėje analizėje. Žr. p. 20-21.

Rašymo gebėjimų tikrinimo testo rezultatai. Statistinės analizės interpretacija

Statistinėje analizėje pateikta rašymo testo kreivė rodo, kad užduotys buvo vidutinio sunkumo. Toliau pateikiama mokinių rašytinio teksto kūrimo gebėjimų analizė pagal atskiras rašymo testo užduotis bei pagal gebėjimų vertinimo kriterijus. Analizė iliustruojama autentiškais mokinių tekstais, kurių kalba netaisyta.

Pirmoji rašymo užduotis. Žinutė. Rezultatų analizė**√ Turinys / Komunikacinio tikslo pasiekimas**

Turinio įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje. Žr. p. 20.

Statistinė analizė rodo, kad 48,75 proc. mokinių šioje užduotyje realizavo visas komunikacines intencijas bei atsakė į visus žduoties punktus. Pakankamai aukštą procentą galima paaiškinti tuo, kad užduoties formuluotėje labai aiškiai nurodyta, kokie punktai turi būti paminėti ir kokias komunikacines intencijas reikia pasiekti norint įvykdyti užduotį.

Mokinio A tekstas

Dear Mr Parker,
I am writing to inform you that I will not be able to attend my lessons.
I believe that I have caught a flu. I feel dizzy and i have a terrible headache.
Could you tell me please how a doctor could be called.
To my view, I will be able to learn at home. Moreover, I hope all tests could be completed after my recovery.
Yours sincerely,
Jonas Jonaitis

Mokinys A atsako į visus užduotyje nurodytus klausimus: praneša apie situaciją, nurodo du ligos simptomus, paklausia kaip išsikviesti gydytoją ir pasiūlo du būdus kaip atsiskaitys už praleistas pamokas.

47,50 proc. mokinių darbuose turinys buvo įvertintas 1 tašku iš galimų 2. Pagrindinis trūkumas, pastebėtas analizuojant mokinių darbus pagal turinio kriterijų yra tai, kad turinys atsako ne į visus užduotyje nurodytus punktus.

Mokinio B tekstas

Hello miss Peter Parker, sorry what I'm wasn't today in the school and in your lesson. I am very ill and maybe you can give me an advise how to call me a doctor? And which one? My health is alfull, I am barking and my tempreture are very high.

I am studying at home to the test, which will be next week, and I promis that I will pas it. Waiting your answer.

Mokinys B neaiškiai įvardija vieną ligos simptomą (*I am barking*) bei nurodo tik vieną atsiskaitymo už praleistas pamokas būdą.

Dar viena turinio problema, atsispindinti mokinių darbuose, tai turinys neatitinkantis temos. Čia galima priskirti teiginius, tiksliai neatsakančius į užduotą turinio punktą. Pavyzdžiui, nurodyti atsiskaitymo už praleistas pamokas būdai „*I will take a paper with dates from doctor*“ arba „*I will always help you to work with school documents*“ iš tiesų nėra atsiskaitymas už praleistas pamokas mokymosi prasme.

Taip pat prie į temą neatsakančio turinio reikėtų priskirti per daug smulkia informaciją, pvz. pasakojimą apie tai, kas įvyko ir kaip mokinys susirgo, bei per daug bendrą informaciją, pvz. galimo atsiskaitymo už praleistas pamokas būdai:

„*I am determined to take challenges and tasks that you will give to me*“.

Mokinio C tekstas

Dear Peter Parker,

I am writing to say you that I am ill. Yesterday I falled down the stairs. Now I feel a headache and my hand is broken. The worst thing is that I am in foreign land, don't learn foreign language and local people are unfriendly here. As a result, I can't invite a doctor.

I would like to ask you how can I get a first aid.

Furthermore, I have to say that I can not go to your lessons.

Please let me to demonstrate my knowledge, when I will be strong and physically fit.

I hope you will consider my application.

I am available for a meeting when I will be fit at your convenience.

Yours Faithfully

Jonė Jonaitytė

Mokinio C tekste neaiškiai nurodomi atsiskaitymo už praleistas pamokas būdai, bei yra nereikalingos informacijos, nesusijusios su užduotimi (paskutiniai du sakiniai). Šių dviejų formulių „*I hope you will consider my application*“ ir „*I am available for a meeting when I will be fit at your convenience*“, vartojimas netinkamame kontekste leidžia daryti prielaidą, kad kai kurie mokiniai mokosi tekstus atmintinai, nesuvokdami jų prasmės. Taip pat galima teigti, kad dalis mokinių nesieja tam tikrų formulių su jas atitinkančiomis komunikacinėmis intencijomis ir vartoja jas ne pagal paskirtį.

Pagal statistinės analizės rezultatus 3,75 proc. mokinių pirmosios rašymo testo užduoties turinys buvo labai siauras arba neatitinkantis užduoties punktų bei komunikacinės intencijos liko nerealizuotos arba realizuota tik maža jų dalis. Šiuo atveju turinys bei visa pirmoji užduotis buvo vertinama 0.

Vertinant teksto turinį, didelę reikšmę turi ir žodžių skaičius tekste. Maksimalus leistinas žodžių skaičius užduočiai atlikti buvo 80. Mokinio C tekste yra 125 žodžiai, iš kurių du paskutiniai sakiniai neatitinka užduoties turinio reikalavimo, dėl jų viršijamas žodžių skaičius.

√ **Teksto organizavimas**

Teksto organizavimo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje (žr. p. 20).

Pagal statistinės analizės rezultatus 16,50 proc. mokinių organizavo ir išdėstė tekstą tinkamai. Tinkamo organizavimo pavyzdys yra mokinio A tekstas, kuriame tekstas pradamas ir baigiamas reikiamomis formulėmis, kiekviena mintis yra tinkamai atskirta, pakanka jungiamųjų žodžių.

72,75 proc. mokinių teksto organizavimas buvo įvertintas 1 tašku, o 10,75 proc. mokinių – 0 taškų, iš daugiausia galimų 2 taškų. Pagrindinės tipinės teksto organizavimo klaidos buvo šios:

- Netinkamas teksto išdėstymas. Dažnai visa informacija kartu su kreipiniu išdėstoma viena pastraipa (žr. mokinio B tekstą), mintis nutrūksta, ir nauja pastraipa pradama ne pagal loginę teksto prasmę. Šios konkrečios užduoties atveju teksto organizacija yra glaudžiai susijusi su turinio aspektais, todėl pagrindiniai teiginiai turėtų būti pateikiami tam tikra tvarka, t.y. pirmiausia turėtų būti pranešama, kad mokinys negalės dalyvauti pamokose, nurodomos priežastys, paprašoma patarimo, kaip išsikviesti gydytoją ir pasiūlomi būdai, kaip bus atsiskaityta už praleistas pamokas.

- Trūksta teksto dalių. Jei trūksta kreipinio, parašo arba abiejų, vadinasi, nepaisoma šios konkrečios užduoties organizavimo (konkrečiai – formos) reikalavimų (mokinio B tekste nėra parašo).

- Netinkamai vartojamos teksto siejimo priemonės. Klaidingai vartojami jungiamieji žodžiai arba frazės ardo teksto rišumą. Pavyzdžiui, (1). „*Is it possible to know how to invite the doctor. However, I have had two ways how to take of the spent lessons*“. Šiuo atveju, vietoje priešingą mintį žyminčio jungiamojo žodžio „however“ reikėtų vartoti papildomą mintį reiškiantį jungiamąjį žodį. (2) „*I think that I have a temperature, because i feel so terable. For example my body is very hard and I think that I am very ill.*“ Šiuo atveju jungiamoji frazė „for example“ pavartota neteisingai, nes pagrindinė mintis yra tiesiog paaiškinama, o ne pateikiamas pavyzdys.

√ **Leksinių ir gramatinių struktūrų sociolingvistinis tinkamumas**

Leksinių ir gramatinių struktūrų sociolingvistinio tinkamumo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje (žr. p. 20).

Remiantis statistine analize, 12 proc. mokinių atlikdami pirmąją užduotį panaudojo sociolingvistinę situaciją atitinkančias leksines ir gramatines struktūras, tinkamą registrą bei priimtiną mandagumo normas. Žr. mokinio A tekstą.

Pagrindiniai trūkumai, išryškėję analizuojant mokinių darbus remiantis šiuo kriterijumi, yra tokie:

- Sociolingvistinės situacijos neatitinkantis kreipinys. Pvz.: „*Hello, teacher*“.
- Nesuderintas kreipinys bei parašas. Pvz.: „*Dear Mr Parker. Faithfully yours.*“
- Netinkamos žinutės baigiamosios frazės. Pvz:
„*Good luck!*“
„*Wright me soon I'll be waiting your letter*“.
- Sakytinio teksto elementai rašytiniame tekste. Pvz.:
„*Well, I am writing you this message because I want to explain about that.*“
„*After all I could take stuft lessons and come to your house if ok.*“
„*So teacher I have one problem.*“
- Mandagumo normų nepaisymas, per daug tiesmukiški klausimai, nesugebėjimas panaudoti tinkamos mandagumo formulės arba per daug formalus ir konteksto neatitinkantis tonas. Pvz:
„*I don't know how to call a doctor. Maybe you know?*“
„*I don't know who invited the doctor I want that you tell me this*“.
„*By the way, I can learn at home if you send me some exercises*“.
„*Finally, I am sure that this matter will receive your prompt attention*“.

√ **Leksinių ir gramatinių struktūrų taisyklingumas**

Leksinių ir gramatinių struktūrų taisyklingumo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje (žr. p. 20).

Analizuojant mokinių darbus pagal šį kriterijų, išryškėjo tokie patys trūkumai, kaip ir kalbos vartojimo teste, ir specifinės klaidos:

- Išsireiškimai, perkelti iš gimtosios kalbos, pvz: „*my head is hard*“ (*sunki galva*), „*I have large temperature*“ (*turiu didelę temperatūrą*), „*I could write the tests when I stopped to ill*“ (to ill = sirgti) ir t.t.
- Klaidinga leksinė raiška ar žodžio rašyba, dėl kurių bendra sakinio prasmė tampa neaiški, kaip pvz. „*I feel bad signs in my stumma*“, „*run a noise*“, „*I feel deasy*“, „*I have headish*“. Iš šių teiginių galima tik spėti, kad taip įvardijami ligos simptomai, bet jie nėra tiksliai išreikšti.

- Netaisyklingai sudaromi klausimai arba klausimo forma, perkelta iš gimtosios kalbos, pvz:
 „Are you can call the doctor and say them ...?.“
 „Could you help me call the doctor, could you?“
 „Maybe you could help me?“
- Netaisyklingai vartojamas veiksmažodis laiko šalutiniuose sakiniuose:
 „When I'll be allright I may go earlier to school.“
 „When I will come to lessons I will learn all missed subjects“
- Neteisingai pagal prasmę pavartoti žodžiai, pvz., „Dear Miss Parker“ (kreipinys „panele“ pavartotas vietoje kreipinio „pone“).

Antroji rašymo užduotis. Rašinys. Rezultatų analizė

√ Turinys / Komunikacinio tikslo pasiekimas

Turinio įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje (žr. p. 21).

Remiantis statistinės analizės rezultatais 12,50 proc. mokinių darbų turinys visiškai atitiko nurodytą temą, buvo pateikti išsamūs atsakymai, daug argumentų, taiklūs iliustraciniai pavyzdžiai. Mokinio D tekste yra pateikiami trys sprendimo būdai, bei yra paaiškinta, kaip kiekvienas iš jų padės išspręsti egzistuojančią problemą.

Mokinio D tekstas

Criminality is a great problem in all over the world. Criminal events which are committed by teenagers have increased greatly. Thus, it is obvious that the problem has become rather difficult and require immediate solutions.

One possible solutions to this problem is to facilitate young people integration into working life. Possibility to earn money honestly should make the sense of independence and satisfaction. For this reason, the wish to get money illegally should gradually disappear.

Another important measure which should be taken in order to prevent teenage crime is to focus more attention on positive and beneficial activities like going in for sports or playing music. These ideas should be propagated in magazines, newspapers and other sort of up-to-date measures, which are the most attractive for teenagers. Interesting activities would develop not only pleasant interaction and mentality but also would distract youngsters from committing crimes.

Finally, the integral part of the mission should be set to parents. As a rule, human's behaviour and values are formed from childhood. If parents made more efforts to grow up well-behaved, sincerely and sensible personalities, the society would become more peaceful, less aggressive and rude.

In conclusion, there are numerous solutions to prevent teenage crime. However, it is a demanding process, requiring cooperation of all people.

Remiantis statistinės analizės rezultatais, 10,50 proc. mokinių rašinių turinys buvo įvertintas 0 tašku, kadangi neatitiko temos. Viena iš priežasčių, kodėl turinys neatitinka temos, buvo neteisinga pačios užduoties interpretacija.

Mokinio E tekstas

International summer school is really good way to improve your knowlages. But we all know that there are a lot of educational and social issues. I would like to express my opinion.

Firstly nowadays children aren't very friendly and they are very angry. They see violence films which are shown on TV. Even in cartoons we can see a lot of crimes as paip. Little children don't understand what is bad or what is right. So they begin to copy these bad guys and good guys. They show their angly not only at home but at school too where they hurt other children. It is very dangerous. Teacher and parents should stop it. Children must grow as good and inteligent people. They all must learn how to make friendship and become popular without harm or other bad things.

Secondly rather big part of children can't enjoy learning and pleasure activities at the same time. They don't understand how international summer school is important. Making a friendship they learn new foreign languages. It will be very usefull in the future because when we go to other countries we need these languages to talk with different people.

In conclusion all people, parents, elder sisters or brothers, teachers should help younger children to become good and smart, friendly and inteligent. It is very important and big lesson in all our lives. International summer schools helps for us.

Mokinys E nesuprato užduoties formulotės ir, nesugebėjęs pasirinkti vienos konkrečios temos rašiniui iš dviejų nurodytų, tiesiog perkėlė į tekstą bendrosios formulotės dalį („educational and social issues“) ir rašė apie kažkokius bendrus, su nurodytomis temomis nesusijusius dalykus (neigiama televizijos įtaka vaikams, mokymosi užsienio kalbas privalumai, mokymasis tarptautinėse stovyklose). Nors tekstas tinkamai dalijamas

pastraipomis, taisyklingai vartojami jungiamieji žodžiai bei leksinės ir gramatinės struktūros, visas rašinys vertinamas 0, kadangi turinys neatsako į temą.

Kita priežastis, kodėl turinys gali neatitikti temos, tai neteisingas pačios temos interpretavimas, kai rašoma bendrai apie demokratiją, apie mokinių problemas, nusikalstamumą apskritai, paauglių nusikalstamumą ir jo priežastis, tačiau nepasiūlomi jokie sprendimo būdai.

Mokinio F tekstas

Nowadays educational situation in Lithuania is very difficult. A lot of teenagers have many problems connected with democratic system. Consequently, to my mind, we have to try to tackle this.

Firstly, students feel pressure about all sorts of things like exams, tests or homeworks. Teachers often are strict by nature and always want to see better results. This can cause diseases like mental illness, nervous breakdown. After this teenagers have to solve these problems with doctors' help, if they want to be as fit as a fiddle.

Furthermore, students get stressed by being stuck in a routine, because sometimes learning system is always the same. Teenagers do not have any opportunities to extend the amount of their specific knowledge, to boost their IQ and to get along with teachers better.

But on the other hand, our learning system is democratic enough because teachers do not look down on students, also teachers have influence on teenagers. Consequently, students treat them with respect.

In conclusion, in my opinion, our educational system is democratic, but it also has some drawbacks. As a result, everyone should try to improve it.

Iš įvadinės mokinio F pastraipos skaitytojas gali tikėtis, kad bus išvardytos problemos, susijusios su demokratine sistema mokyklose, ir kad bus kalbama apie jų sprendimą. Tačiau pirmosios dvi dėstymo pastraipos aprašo mokinių problemas mokykloje. Trečioji dėstymo pastraipa jau susijusi su kita tema – pozityvūs demokratinės mokymo sistemos bruožai. Taigi, mokinys F savo tekste nepasiūlo nei vieno būdo, kaip mokyklos galėtų tapti demokratiškesnėmis, nors būtent tai yra viena iš nurodytų temų rašiniui.

Taip pat turinys gali būti įvertintas kaip neatitinkantis temos, jei dėl skurdžios kalbinės raiškos, gausių gramatinių klaidų ir leksinių struktūrų netaisyklingumo iš viso sunku suprasti teksto prasmę.

Kiti trūkumai, susiję su turinio kriterijumi yra šie:

- Atsakymas per siauras, per mažai pavyzdžių, argumentai tik išvardinti, bet neišplėtoti ir neįrodyti. Pvz: „Naturally, there are a lot of ways how to make schools more democratic. Firstly, teachers must be very democratic and tolerant with pupils. Secondly, there should not be any inequality among schoolchildren, such as the rich and the poor. The last but not the least, schools should be ruled by pupils. It is my firm believe that it is the best variant to make schools more democratic. Children become more self-confidence, ambitious, responsible, get more friends.“

Pateiktoje pastraipoje yra nurodyti trys būdai, kaip išspręsti problemą, tačiau nepaaiškinta, kodėl jie yra geri, kaip vienas ar kitas pasiūlytas sprendimas padarys mokyklą demokratiškesne, nepateikiami pavyzdžiai.

- Pasikartojantis turinys, ta pati mintis kartojama tik kiek kitais žodžiais. Tokios klaidos gali pasitaikyti tiek įvadinėje pastraipoje, tiek dėstyme ar rašinio pabaigoje. Pvz:

„Teenage crime is a very big problem. This problem is very difficult. It is very hard to do something with this problem. I think, that this is our all problem.“

„First of all, school child's opinion should be more important to teachers. And child has his opinion and always want to say it. All childs are people, so they should be listened all the time. Secondly, teachers and director shoul listen schoolchildrens's opinion. Often child can't tell his opinion, can not say his wishes and hav to agree with teachers always. I think, it is not fear.“ Šiame pavyzdyje mokinys išskiria tą pačią mintį į du skirtingus punktus.

- Pagrindinėje pastraipos mintyje nurodoma keletas aspektų, tačiau pačioje pastraipoje plėtojamas tik vienas iš jų. Pvz:

„The best thing for starting up would be saying that the biggest job should be done by the government and by the parents. What I mean is that parents should ban their children to watch films about the violence and sex until they are of the proper age.“

Mokinys teigia, kad tiek vyriausybė, tiek tėvai turėtų prisidėti prie paauglių nusikalstamumo problemos sprendimo, tačiau toliau pastraipoje rašo tikrai apie tėvų vaidmenį.

- Per siaura, supaprastinta temos interpretacija, kuomet visame rašinyje aptariamas tik siauras pasirinktos temos aspektas. Pvz. „ So we have to prevent teenagers from stealing“.

- Įvadinėje pastraipoje pateikiama per plati informacija, apie nusikalstamumą bendrai, neakcentuojant būtent nepilnamečių nusikalstamumo. Pvz:

„ It goes without saying that crime is a big problem in every country. Firstly, I would like to say, that the

highest number of criminals is in industrial cities. I think, that all prisons are full of dangerous people. The aim of this composition is to discuss about this matter. “

√ **Teksto organizavimas:**

Teksto organizavimo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje (Žr. p.21).

Pagal statistinės analizės rezultatus, tik 11 proc. mokinių pateikė nuoseklų ir rišlų tekstą, tinkamai paskirstytą į pastraipas, tinkamai pavartodami teksto siejimo priemones. Tinkamo teksto organizavimo pavyzdys yra mokinio D tekstas.

Analizuojant mokinių darbus buvo pastebėti šie teksto organizavimo trūkumai:

- Trūksta teksto dalių. Pvz, neretai praleidžiamas pavadinimas, nėra baigiamosios pastraipos.
- Du įvadai, parašyti keliomis pastraipomis. Pvz.: *„Nowadays a lot of people talk about secondary schools, what we could do that schools become more democratic than now. It is a very crucial question for students. Let us start by considering how we could do that secondary schools change and become democratic and attractive for all students. When we talk about it we should also think of teachers, students and parents. There are many ways how to answer to this question.“*

- Teksto siejimo priemonės naudojamos neteisingai, jų trūksta arba yra nenatūraliai daug. Pvz: *„Taking everything into account, I strongly believe that we must fight with this problem. Moreover, teenagers are a future of our society. Furthermore, teenage crime is the main social issue that must be solved.“*

- Nėra tiksliai suformuluotos ir išreikštos pagrindinės minties dėstymo pastraipose, dėl ko trūksta minties vientisumo arba mintys per daug abstrakčios. Pvz:

„We have many schools for children and young people. There works a lot of teachers. I think that teachers must learn children to be good. Also, it must do parents, but they often don't care what their children do“.

- Pagrindinė pastraipos mintis yra suformuluota, tačiau pastraipoje yra ir kitų minčių, tiesiogiai nesusijusių su pagrindine mintimi. Pvz: *„Firstly, teachers might be more polite with their pupils. In fact, some of my teachers shout on schoolchildren. And they give a lot of homework and do not pay attention that students are tired of hard studies.“*

- Iš įvadinės pastraipos neaišku, kokie aspektai bus aptariami dėstymo dalyje. Pvz: *„Students should be happy and proud to be the lucky ones who faced the new millennium in a democratic school. In the past few years rules in secondary school have changed more quickly than at any time. Students know their rights and use them as well. In spite of that, they should not forget that they have some duties.“*

√ **Leksinių ir gramatinių struktūrų įvairovė ir tinkamumas**

Leksinių ir gramatinių struktūrų įvairovės ir tinkamumo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje (žr. p. 21).

Statistinės analizės rezultatai rodo, kad tik 16 procentų mokinių sugebėjo pavartoti įvairias leksines ir gramatines struktūras, jų tekstuose žodynas yra gausus ir turtingas, registras tinkamas. Pvz.:

„Moreover, some students feel that they are underestimated.“

„Rising crime rates in towns and cities have led to many of them becoming extremely unsafe places to live in, and it is obvious that something should be done to tackle this problem.“

„It is said that the government cannot afford crime prevention campaigns. However, people do not understand the importance of this social issue.“

„The presence of a police officer is undoubtedly a deterrent to anyone considering snatching a purse or stealing something from a shop and is probably one of the most costeffective methods of reducing petty crime.“

„Of course, all the extra curriculum activities are also welcome“.

„First of all, the pupils should be provided with more extra-curriculum activities. If they are busy with sports or games, the teenagers become less motivated to behave badly.“

„Thirdly, it is vitally important to take care of these children who have already had problems with police.“

„There is a multitude of ways of teenage crime prevention“.

Problemos, paaiškėjusios analizuojant mokinių darbus pagal šį kriterijų, yra šios:

- Netinkamas registras: vartojamos santrumpos (*don't, i'll, you've ir t.t.*), sakinio teksto elementai (*„now let's head on to the solutions“*, *„speaking generally ...“*, *„let's try to find some ways ...“*, *„what I am trying to say ...“*, *„thinking about crime first of all, let's everyone asks himself (herself) ...“ ir t.t.*)

- Idiomos, išsireiškimai, sakinio struktūros tiesiogiai perkelti iš gimtosios kalbos į anglų kalbą. Pvz. *„a wheel of no end“*, *a devil house“*, *„going by the bad way“*, *„our society should open eyes“*, *„you can get to head“*, *„you should have your voice“*, *„this president will be usefull and for students and for school's staff“.*

- Neįvairios, paprastos leksinės ir gramatinės struktūros. Pvz:

„Every member of our society should help to prevent this problem, because only then it could be prevented“.

√ **Leksinių ir gramatinių struktūrų taisyklumas**

Analizuojant mokinių darbus pagal šį kriterijų, išryškėjo tokie pat trūkumai, kaip ir kalbos vartojimo teste, o taip pat ir tokios klaidos:

- Didžiųjų raidžių rašymas: dauguma mokinių pavadinimą rašo mažąja raide.
- Painiojami tokie žodžiai kaip *people* ir *pupils*, *teach* ir *learn*, *opinion* ir *mind* ir t.t.. Pvz:
„Can to do more concerts, where will be teachers and people, too much speak with each other.“
„Moreover, teachers should learn students how to be democratic person at school“.
„Also, teenagers must be teaching goo behaviour at school“.
„Moreover, all people should have an opportunity to say their mainsds...“
- Netinkamai sudaromi sudėtingesnių žodžių vediniai (*electionars, to despot, actualic, existation, tolerantic, muggling, robish, bulling* ir t.t.).
- Klaidingas nežymimojo artikelio vartojimas prieš daugiskaitos daiktavardį. Pvz:
„ We need to give them a jobs after school...“
„ ... like stealing or hurting an old people ...“.
- Netaisyklinga žodžių tvarka sakinyje. Pvz:
„Another people saying, that for teenagers crime is guilty parents.“

5. Išvados ir rekomendacijos

5.1 Išvados ir rekomendacijos mokiniams ir mokytojams

Dėl receptyviųjų gebėjimų ugdymo(si)

Egzamino rezultatai rodo, kad receptyvieji gebėjimai nėra pati stipriausia egzaminą laikusių mokinių gebėjimų sritis. To priežastimi gali būti apsirūpinimo sistemos spragos (nepakankamas apsirūpinimas šiuolaikiškais mokymo priemonių komplektais), metodinės spragos (nepakankamas dėmesys receptyviems gebėjimams pamokose ar popamokinėje veikloje) ar pan. Ugdant(is) receptyviuosius gebėjimus rekomenduotina:

- lavinti įvairias strategijas, dirbant su įvairiais tekstų ir užduočių tipais. Mokymo priemonėse gausu klausymo strategijoms lavinti skirtų pratimų, mokytojo knygoje paprastai atkreipiamas dėmesys į strategijas, teikiama naudingų patarimų. Rekomenduojama naudotis visomis vadovėlio komplekto dalimis, įsigyti garso bei vaizdo kasetes, mokytojo knygas;
- mokytojai turėtų planuoti darbą pamokoje taip, kad mokiniai turėtų galimybę dažnai ir reguliariai atlikti klausymo pratimus. Pamokų metu svarbu atlikti įvadinę užduotis prieš klausantis paties teksto ir pabandyti nuspėti klausomo teksto turinį;
- mokiniams patariama kaip galima daugiau klausytis kuo įvairesnės autentiškos šnekamosios kalbos. Laisvalaikio pomėgiai, pvz., muzika, filmai, taip pat padeda lavinti klausymo gebėjimus. Dėl klausymo strategijų taikymo žr. Klausymo gebėjimų testo rezultatų analizę, p. 22;
- susipažinti su daugybe skirtingų tekstų tipų ir žanrų bei išbandyti daug skirtingų skaitymo strategijų. Tik praktikuojantis atsiranda strateginiai įgūdžiai;
- skaityti kuo daugiau ir įvairesnių autentiškų tekstų, nes skaitymo testo tekstai imami iš autentiškų šaltinių;
- pratintis atlikti skaitymo testus, matuojant atlikimo laiką, nes skaitymo tempas rodo skaitymo gebėjimų lygį.

Dėl kalbos vartojimo gebėjimų ugdymo(si)

Egzamino rezultatai rodo, kad egzaminą laikusių mokinių kalbos vartojimo gebėjimai yra vidutiniški. Mokant(is) kalbos vartojimo rekomenduotina:

- mokyti(s) įsiskaityti į kontekstą ir suvokti jo pagrindinę mintį/prasmę; atsekti aprašomų įvykių eigą ir tik suvokus norimo išreikšti veiksmo prasmę, ieškoti atitinkamos formos;
- aiškiai reikšti mintis sakiniiais, o ne atskirais žodžiais ar jų formomis, nesusijusiomis su prasme, kontekstu, situacija;
- pratinti(s) nagrinėti sakinio struktūrą, atpažinti sakinio dalis, aptarti, kokiomis kalbos dalimis jos gali būti reiškiamos;
- pratinti(s) analizuoti gramatinių formų reikšmę kontekste: aptarti veiksmožodžio formos reikšmę, išsiaiškinti, kodėl konkrečiame kontekste pavartota viena ar kita gramatinė forma, kokie konteksto bruožai lemia tos formos pasirinkimą, kaip pasikeistų sakinio ar sakinio dalies prasmė, pavartojus kitokią gramatinę formą;

- daugiau dėmesio skirti neskaičiuotinių daiktavardžių mokymui(si): išigilinus į jų semantiką, išsiaiškinti vartosenos ypatumus: determinantus ir derinimą su veiksmažodžiais, palyginti su gimtąja kalba ir atkreipti dėmesį į skirtumus;
- daugiau dėmesio skirti tarnybinių žodelių vartosenai ir reikšmei;
- naujų žodžių mokymas(is) turėtų apimti ir pamatinės žodžio formos vedinius bei jų reikšmes. Kadangi priesaginiai ir priešdėliniai vediniai (afiksacija) yra itin produktyvus žodžių darybos būdas anglų kalboje, mokiniai turėtų pratintis išmokę naują žodį, išsiaiškinti dažniausiai vartojamus jo vedinius;
- naudoti vienakalbius anglų kalbos žodynus užsieniečiams. Skaitydami angliškus žodžių reikšmės apibrėžimus, mokiniai lavins savo recepcijos gebėjimus ir plės žodyną.

Dėl rašytinio teksto kūrimo gebėjimų ugdymo(si)

Egzamino rezultatai rodo, kad egzaminą laikiusių mokinių rašymo gebėjimai yra geri. Ugdant(-is) rašymo gebėjimus rekomenduotina:

- mokyti(s) teisingai interpretuoti pavadinimą;
- tinkamai planuoti rašymo procesą;
- mokyti(s) sudaryti planą, kad į juodrašį nereikėtų rašyti pilnais sakiniais. Taip būtų taupomas laikas egzamino metu;
- skirti daugiau dėmesio teksto organizavimo detalėms (pagrindinio sakinio formulavimui dėstyto pastraipose, tinkamam teksto siejimo priemonių vartojimui);
- specifiniams reikalavimams tam tikro tipo tekstų rašymui (taisyklingoms pasisveikinimo/atsisveikinimo formulėms, tinkamam teksto išdėstymui).
- skirti daugiau dėmesio skyrybai.

Dėl dokumentų ir mokymo(si) šaltinių

- Rengdamiesi valstybiniam ir mokykliniam anglų kalbos egzaminams mokiniai turi remtis Bendrosiomis programomis ir išsilavinimo standartais, pagrindiniu ugdymo turinį reglamentuojančiu dokumentu, bei užsienio kalbos brandos egzaminų programa.
- Pasirinkti mokymo(si) šaltiniai ir atliekama mokymo(si) veikla turi siekti ugdyti kalbinius gebėjimus pagal programose ir standartuose numatytą pasiekimų lygį – Aukštumos (*Vantage*) (B2) lygis recepcijos srityje ir Slenksčio (*Threshold*) (B1) lygis produkavimo srityje.

5.2 Rekomendacijos testų bei programų rengėjams

Dėl receptyviųjų gebėjimų tikrinimo

- Atliekant uždarašias užduotis (pvz., kelių pasirinkčių užduoties) visada yra tikimybė atspėti dalį atsakymų, ir to negalima išvengti. Be to, negalima nepaisyti ir fakto, kad uždaruųjų užduočių rezultatus gali smarkiai įtakoti testo administravimo tvarkos laikymasis, o tai, deja, ne visur įgyvendintas principas. Atsižvelgiant į šiuos faktorius, rekomenduojama mažinti uždaruųjų užduočių svorį ir didinti atvirųjų užduočių svorį.
- Įtraukti tokių atvirųjų užduočių, kuriomis gebėjimai tikrinami integruotai, pavyzdžiui, kai mokiniai naudojami sakytinio ar rašytinio teksto informacija komunikaciniais tikslais ir produkuoja atvirojo tipo atsakymus. Tokių užduočių vertinimo kriterijai turėtų numatyti galimybę diferencijuotai vertinti gebėjimą teisingai ar neteisingai pritaikyti komunikacijoje išgirstą ar perskaitytą informaciją.
- Įtraukiant integruotas užduotis į programą būtina peržiūrėti testo dalių svorį ir joms skirtą laiką.
- Ateityje svarbu užtikrinti, kad klausymo ir skaitymo užduočių lygis atitiktų programoje numatyto lygio reikalavimus, t.y. Aukštumos (*Vantage*) (B2) lygį. 2002 ir 2003 metų valstybinių brandos egzaminų skaitymo ir klausymo užduotys buvo gerokai žemesnio lygio (Report, 2004), ir tai turėjo neigiamo grįžtamojo poveikio mokymo(si) kokybei ir pasiekimams: mokymo(si) procese neretai buvo orientuojamasi ne į programą, o į praeitų metų egzaminų testus, todėl daugelio mokinių klausymo ir skaitymo gebėjimai nepasiekė programoje ir standartuose numatyto pasiekimų lygio.
- Tikrinant skaitymo gebėjimus kelių pasirinkčių užduotimi, naudoti keturias pasirinktis (vietoje dabar naudojamų trijų) ir taip užtikrinti tinkamą testo sunkumo lygį.

Dėl kalbos vartojimo gebėjimų tikrinimo

- Kalbos vartojimo teste daugiau dėmesio skirti ne atskirų žodžių formų atpažinimui ar produkavimui, o taisyklingų sakinių sudarymui/produkavimui sakinio lygmeniu. Tuomet rašymo teste galima būtų

skirti mažiau taškų kalbos vartojimo taisyklingumui, padidinant kitų rašymo vertinimo aspektų svorį (turinio, organizavimo/struktūros, žodyno platumo ir turtingumo).

- Vertėtų ir ateityje tikrinti gebėjimą vartoti veiksmažodžio formas, atsižvelgiant į tai, kad šios užduotys tebėra sunkiai įveikiamos ir kad veiksmažodžio vartoseną yra itin svarbi lingvistinės (o ir komunikacinės) kompetencijos dalis.
- Tarpų užpildymo užduotimis (*cloze*) tikrinami ne tik vartosenos, bet ir atidaus skaitymo gebėjimai, todėl šio tipo užduotis galima būtų įtraukti į skaitymo testą, skiriant pakankamai laiko išanalizuoti kontekstą, minties eigą ir pan.
- Mažinti kalbos vartojimo testo svorį, kalbos vartojimą tikrinant integruotai su kitais gebėjimais.

Dėl rašytinio teksto kūrimo gebėjimų tikrinimo

- Pasiteisino užduoties parašyti elektroninę žinutę formulavimas lietuvių kalba. Kai užduotis formuluojama ne tiksliai (anglų) kalba, mokinys negali dalies teksto perkelti iš užduoties formuluotės ir įvesties į savo kuriamą tekstą. Taip pateikta užduotis padeda objektyviau įvertinti kiekvieną mokinį kriterijų atžvilgiu ir geriau įvertinti visus mokinius norminiu atžvilgiu. Reikėtų toliau tęsti tokią praktiką.
- Tinkamai paskirstytas taškų svoris įvairiems vertinimo aspektams leido tiksliau įvertinti mokinių darbus. Pvz, žinutės turinio svoriui buvo skirta 2 taškai, kadangi visas reikalingas turinys jau buvo numatytas užduoties įvestyje. Kadangi teksto organizavimas šioje užduotyje yra glaudžiai susijęs su nurodytu turiniu, šiam vertinimo kriterijui buvo skirti taip pat 2 taškai. Tuo tarpu abiemis kalbos vartojimo aspektams (kalbos priemonių spektrui bei taisyklingumui) skirta po 3 taškus. Rengiant vertinimo kriterijus svarbu atsižvelgti į užduoties formuluotę ir pateiktus įvesties punktus.
- Analizuojant mokinių darbus buvo pastebėta, kad neretai pirmojoje užduotyje buvo viršytas leistinų žodžių skaičius. Galima daryti išvadą, kad mokiniai sutelkė daug dėmesio žinutės rašymui, nes ši užduotis buvo pirmoji. Duodant keletą rašytinio teksto kūrimo užduočių pirmiausia vertėtų pateikti tą, kuri turi daugiau svorio, taip užtikrinant jai didesnę mokinio dėmesį.
- Reikėtų į vertinimo kriterijus (kalbos taisyklingumą) įtraukti ir skyrybą. Šiuo metu nuorodų į skyrybos vertinimą programoje ir vertinimo lentelėse nėra.
- Iš dalies pasikeitusi užduotis (2003 metų egzamino rašymo testo užduotis buvo tik rašinys, 2002 metų – laiškas ir pastraipa), šalia rašinio dar įtraukus ir elektroninę žinutę, leido patikrinti nemažai rašytinio teksto kūrimo gebėjimų, apimančių ir komunikacinių intencijų raišką (žinutė), ir nuomonės raišką (samprotaujamas rašinys). Rengiant užduotis vertėtų stengtis aprėpti kuo platesnį gebėjimų spektrą.

LITERATŪRA

1. *2002 metų statistinė valstybinio brandos egzamino užduoties analizė. Anglų kalba.* Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Nacionalinis egzaminų centras. 2002.
2. *2004 ir 2005 metų brandos egzaminų programa. Užsienio kalba. Anglų, prancūzų, rusų, vokiečių.* Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Nacionalinis egzaminų centras. 2003.
3. Burneikaitė N., Šeškauskienė I. *2003 metų valstybinio brandos egzamino užduoties rezultatų dalykinė analizė. Anglų kalba.* Vilnius. 2003.
4. *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment.* Cambridge: CUP.
5. *Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos ir išsilavinimo standartai XI-XII klasei.* Vilnius, 2002.
6. *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEF). Manual. Preliminary Pilot Version.* Language Policy Division, Starsbourg. 2003.
7. *Report Comparing FCE and the Lithuanian State Matura Examination (produced by the British Council, Lithuania)* (nepublikuota korespondencija). 2004.